

Det blinker gult og rødt. Evalueringer av doktorgradsavhandlinger

Kristin Solli

Førsteamanuensis,
OsloMet

Litt terminologi

5. Bedømmelsen

Bedømmelsen av avhandlingen kan i første omgang ha tre ulike konklusjoner:

- Godkjenning: Avhandlingen anses verdig til å forsvares i disputas
- Omarbeiding av avhandlingen. Ph.d.-kandidaten blir bedt om å omarbeide avhandlingen innen 3 måneder.
- Ikke godkjent: Avhandlingen anses ikke verdig til å forsvares i disputas

Fra [Midlertidige retningslinjer for vurdering av graden philosophiae doctor \(ph.d.\) ved OsloMet – storbyuniversitetet](#)

Kriterier for bedømmelsen

7.1 Det faglige nivået og hva bedømmelseskomiteen skal legge vekt på i vurderingen

En norsk doktorgrad er en sertifisering av forskerkompetanse på et bestemt nivå. Avhandlingen skal ligge på et nivå som tilsier at det vil kunne publiseres som en del av forskningsfeltets vitenskapelige litteratur.

Avhandlingen skal tilfredsstillе minstekrav til forskerkompetanse - uttrykt gjennom krav til problemformulering, presisjon og logisk stringens, originalitet, beherskelse av aktuelle analysemetoder og refleksjon over deres muligheter og begrensninger, samt oversikt over, forståelse av og et reflektert forhold til annen forskning på området.

I bedømmelsen av avhandlingen legges det vekt på om avhandlingen er et selvstendig og helhetlig vitenskapelig arbeid på høyt faglig nivå. Det er spesielt viktig at det blir vurdert om materialet og metodene er tjenlige for de spørsmål som reises i avhandlingen, og om argumentene og konklusjonene som fremføres, er holdbare.

Fra [Midlertidige retningslinjer for vurdering av graden philosophiae doctor \(ph.d.\) ved OsloMet – storbyuniversitetet](#)

Hvorfor er dette temaet viktig? Noen mulige konsekvenser av utsatt eller ny innlevering

- Gjennomføringstid øker, i noen tilfeller også frafall – dyrt for landet, institusjonen og kandidaten
- Personlig krise og/eller økonomisk krise
- Institusjonell angst
- Mer tid til refleksjon og modning for kandidaten
- Bedre kvalitet på avhandlingen
- Sikrer høyt nok nivå på fagfelt og doktorgradsutdanninger på et overordnet nivå

Hvorfor er dette temaet viktig å diskutere nå?

- Lokalt: som del av den faglige ledelsen på et ph.d. program. Vårt ansvar å bidra til at kvaliteten på avhandlingene holder mål.
- Nasjonalt: formelle og uformelle samtaler i og på tvers av institusjoner
- Internasjonalt: økende forskningsinteresse om evaluering på doktorgradsnivå
- Mål med dette innlegget: momenter til diskusjon om evaluering, krav og forventninger for en doktorgradsutdanning i endring

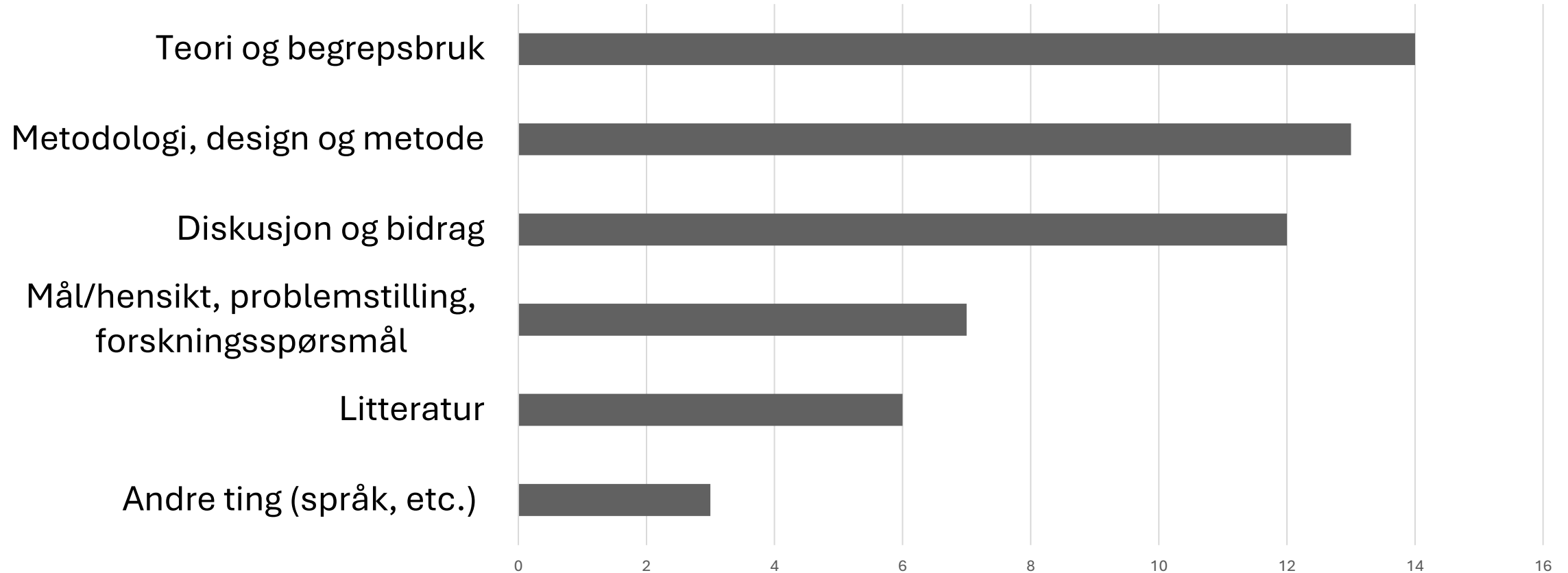
Et trøblete tema?

- Empirien er mangelfull. Vi vet ganske mye om gjennomføringstid og frafall, men ingen nasjonal statistikk (meg bekjent) om utsatt eller ny innlevering.
- Lokale tall tilgjengelige – men deles sjelden på tvers av institusjoner?
- Doktorgradsevaluering som «extended boundary work» (Elmgren et al., 2024)

“When a candidate is accepted for defence, supervisors and the local community know that they themselves will be assessed, and in that risk their own reputations. The boundary-work of examination committees reflects the historical function of the doctoral examination for upholding the symbolic value of the doctorate within disciplines and ultimately within academia itself.” Elmgren et al., 2024, pp.452-453.

Situasjonen på vårt program

- 2014 – 2024: ca 25% av avhandlingene har vært innom gult lys, 0,5% innom rødt
- Gjennomgang av 15 kommisjonsvurderinger hvor kommisjonen anbefalte omarbeiding
 - Avhandlingsformat? Artikkelbasert vs. monografi
 - Hvis artikkelbasert: publiseringsstatus på artiklene ved innsending? (programmets krav: en artikkel må være akseptert, resten sendt inn til vurdering)
 - Overordnet fellestrekk ved kommisjonsrapportene: mangel på indre faglig sammenheng

Opplagte ting...?

- Helt i tråd med den internasjonale forskningslitteraturen om hva eksaminatorer ser etter i doktorgradsavhandlinger (se f.eks. Chetcuti et al., 2022; Golding et al., 2014; De Vita & Begley, 2024)
- Ser ut til å være enighet om kriteriene på overordnet nivå: “Thesis examiners tend to be broadly consistent in their practices and recommendations” (Golding et al., 2014, p.563)
- Konseptualisert som «doctorateness» (se f.eks. Poole, 2015; Wellington, 2013; Yazdani & Shokooh, 2018)
- Hvor ligger da problemet?
- Noen mulige hypoteser:

1. Dette er ikke et problem

- Omarbeiding eller nye innleveringer forekommer ikke hos oss.
- Det forekommer, men slik bør det være for å sikre kvalitet og standarder.

2. Inntakskvalitet?

- Ikke lenger for eliten, flere tar doktorgrad, sterk vekst i antall ph.d. program og typer fagfelt som tilbyr en ph.d.
- Noen mulige tiltak:
 - Prekvalifiseringsprogram, støtte til prosjektutarbeidelse
 - Strengere vurdering av kandidatene ved opptak/ansettelse
 - Ulike former for støtte til kandidaten underveis (seminarer, midtveis, sluttlesning, etc.)

3. Karakteristikk ved prosjektene?

- Egendesignende prosjekter vs. del av et større prosjekt, tema nær veileders forskningsområde, grad av «frihet» (for mye og for lite) (Van Rooij et al. 2021)
- Artikkelbasert vs monografi? Kan ha noe å si for veileders og fagmiljøets involvering (Rönkkönen et al., 2024), skriveutfordringer (Solli & Nygaard, 2022) og vurderingspraksiser (Mason & Solli, 2025)

“I would take note of which publications are already in press or published and where and might comment on this if relevant and would no doubt make some initial quality assumptions on the basis of this.” Quoted in Mason & Solli, 2025, p. 244

- Noen mulige tiltak:
 - Sterkere styring av prosjektene
 - Tydeligere avgrensinger av kandidatens oppgaver
 - Tydelige forventninger til kandidat og bedømmelseskomiteer om hva slags rolle eventuelle publikasjoner skal spille og forventninger til kappens omfang og innhold

4. Veiledningskvalitet: veiledere og veilederes fagmiljø?

- Stor litteratur som sier at veiledere og veilederes fagmiljø er en nøkkelfaktor i gjennomføring og kvalitet (se f.eks. McAlpine et al. 2020; Rönkkönen et al., 2024; Van Rooij et al., 2021)
- Noen mulige tiltak:
 - Mer trykk på veilederopplæring og oppfølging av veiledere
 - Mer fokus på forventninger til forskergrupper og fagmiljø som kandidaten sosialiseres inn i

5. Programkvalitet?

- Programmets struktur, organisering og ressurser (se f.eks., Golde, 2005)
- Er nye program mer utsatt enn etablerte program?
- Uklare/problematiske institusjonelle retningslinjer
- For lite oppfølging? For mye oppfølging/for mange aktiviteter?
- Noen mulige tiltak:
 - Diskusjon om type ressurser og kompetanse til oppfølging av kandidater og veiledere
 - Diskusjon/revisjon av retningslinjer, programplaner, etc.

6. Kommisjonenes vurderingskompetanse?

- Forholder kommisjonene seg til institusjonelle retningslinjer?
- Det interne medlemmets rolle
- Vurderingsarbeid som en sosial praksis

«When you sit there, you are often not at your own department and maybe not even in your own discipline. Then you have to somehow get a feeling for what is passable and what you can say as an outsider. I cannot come and totally diss a thesis that they might think is quite good. And then it becomes a bit of a diplomatic question. I would like to express what I think but at the same time you cannot be awkward.” [SoS] (Elmgren, 446)

- Noen mulige tiltak:
 - Tydelig nok retningslinjer
 - Opplæring i/mentorsystem for vurderingsarbeid?
 - Kalibrering i ulike fagmiljøer?

7. Nasjonale vurderingsprosedyrer?

- Revisjon innebygd komponent i andre kontekster (f.eks. Storbritannia, USA, Australia) og stor variasjon i prosedyrer internasjonalt (se f.eks., Byram & Stoicheva, 2022; Kumar et al., 2022)
- Et mulig tiltak: revidere/harmonisere nasjonale prosedyrer med internasjonale

8. Fagspesifikke utfordringer?

- Er omarbeiding og ny innlevering mer utbredt i noen fagfelt enn andre?
- Er tverr/flerfaglige avhandlinger mer utsatt? Er profesjonsrettede program mer utsatt? Er «nye» fagfelt mer utsatt?
- Mulige tiltak: fag/feltspesifikke diskusjoner og vurderinger

9. Endrede strukturelle forhold for doktorgradsutdanninger nasjonalt og internasjonalt?

- Ubalanse mellom hva som forventes og hva som er mulig? Se f.eks. Simen Rød Sandves innlegg om økt kompleksitet, mindre tid og kulturelt etterslep på fjorårets konferanse.
- «increasing influence of post-academic norms in academia»? (Kobayashi & Emmeche, 2023, p. 1322-1323) – jfr. også ny ekspertgruppe
- Mulige tiltak: diskutere hva det betyr dersom kandidater forventes å utvikle kompetanser som er relevante for karrierer utenfor akademia, men samtidig vurderes etter (det tradisjonelle) akademias premisser (f.eks. skvis mellom problemløsende og problematiserende logikker)

Hvordan forstår dere situasjonen hos dere?

1. Dette er ikke et problem
 2. Inntakskvalitet?
 3. Karakteristikk ved prosjektene?
 4. Kvalitet ved veiledere og fagmiljø?
 5. Programkvalitet, retningslinjer og prosedyrer?
 6. Kommisjonenes vurderingskompetanse?
 7. Nasjonale vurderingsprosedyrer?
 8. Fagspesifikke utfordringer?
 9. Endrede strukturelle forhold doktorgradsutdanninger?
- Andre ting?
 - En kombinasjon?

Hvordan jobber vi videre med dette?

- Som veiledere?
- Som program?
- Som institusjon?
- Som fagfelt?
- Som medlemmer i bedømmelseskomiteer?
- Som forvaltere av policy lokalt og nasjonalt?
- I forskning på doktorgradsutdanning?

Referanser

- Byram, M. & Stoicheva, M. (Eds.) (2022). *The experience of examining the PhD: An international comparative study of processes and standards of doctoral examination*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003248569>
- Chetcuti, D., Cacciottolo, J. & N. Vella, N. (2022). What Do Examiners Look for in a PhD Thesis? Explicit and Implicit Criteria Used by Examiners Across Disciplines. *Assessment & Evaluation in Higher Education* 47 (8), 1358–73. <https://doi.org/10.1080/02602938.2022.2048293>
- De Vita, G.. & Begley, J. (2024). A framework of ‘doctorateness’ for the social sciences and postgraduate researchers’ perceptions of key attributes of an excellent PhD thesis. *Studies in Higher Education*, 49 (11), 1884-1899.
- Elmgren, M., Lindberg-Sand, Å., & Sonesson, A. (2024). Evaluation practices of doctoral examination committees: Boundary-work under pressure. *Minerva*, 62(3), 427-456. <https://doi.org/10.1007/s11024-024-09523-5>
- Golde, C. (2005). The role of the department and discipline in doctoral researcher attrition: lessons from four departments. *Journal of Higher Education*, 76(6), 669–700
- Golding, C., Sharmini, S. & Lazarovitch, A. (2014). What examiners do: What thesis students should know. *Assessment & Evaluation in Higher Education* 39 (5), 563–76. <https://doi.org/10.1080/02602938.2013.859230>
- Kobayashi, S., & Emmeche, C. (2023). What makes a good PhD thesis? Norms of science as reflected in written assessments of PhD theses. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 48(8), 1310–1324. <https://doi.org/10.1080/02602938.2023.2200917>
- Kumar, V., Taylor, S. & Sharmini, S. (2022). *Doctoral examination: Exploring practice across the globe*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003197706>
- Mason, S. & Solli, K. (2025). “A thesis is a thesis”? Insights into how researchers examine doctoral theses that include publications. *Issues in Educational Research*, 25 (1). <https://www.iier.org.au/iier35/mason.pdf>
- McAlpine, L., Castello, M. & Pyhältö, K. (2020). What influences PhD graduate trajectories during the degree: a research-based policy agenda. *High Education* 80, 1011–1043. <https://doi.org/10.1007/s10734-019-00448-7>
- Poole, B. (2015). The Rather Elusive Concept of ‘Doctorateness: A Reaction to Wellington. *Studies in Higher Education* 40 (9), 1507–22. <https://doi.org/10.1080/03075079.2013.873026>
- Rönkkönen, S., Tikkanen, L., Virtanen, V., & Pyhältö, K. (2024). The impact of supervisor and research community support on PhD candidates’ research engagement. *European Journal of Higher Education*, 14(4), 536-553.

Referanser (fortsatt)

Sandve, S.R. (2024, oktober 16-17). *Kvalitet og omfang i forskerutdanningen*. [Konferanseinnlegg]. Forskerutdanningskonferansen 2024, NMBU. <https://www.nmbu.no/arrangementer/forskerutdanningskonferansen-2024-tilbake-til-fremtiden-forskerutdanning-en-ny-tid>

Solli, K., & Nygaard, L. P. (2022). Same but different? Identifying writing challenges specific to the PhD by publication. In S.W. Chong & N. Johnson (eds.) *Landscapes and Narratives of PhD by Publication*. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-04895-1_2.

Van Rooij, E., Fokkens-Bruinsma, M., & Jansen, E. (2021). Factors that influence PhD candidates' success: the importance of PhD project characteristics. *Studies in Continuing Education*, 43(1), 48-67. <https://doi.org/10.1080/0158037X.2019.1652158>

Wellington, J. (2013). Searching for 'Doctorateness'. *Studies in Higher Education* 38 (10), 1490–503. <https://doi.org/10.1080/03075079.2011.634901>

Yazdani, S. & Shokooh, F. (2018). Defining doctorateness: A concept analysis. *International Journal of Doctoral Studies* 13: 031–048. <https://doi.org/10.28945/3939>

Takk for oppmerksomheten!

krisol@oslomet.no

